

Din trädgård kan bidra till en bättre värld

*En vägledning om hur du gynnar biologisk
mångfald i din trädgård*

Länsstyrelsen
Värmland

Ingen kan göra allt men alla kan göra något

Det finns många svarta rubriker om en osäker framtid och olika hot mot vår miljö. Visst kan det vara svårt att veta hur man själv kan hjälpa till? Det kan du. Genom att gynna vissa arter i din trädgård och undvika andra, kan du hjälpa till att göra världen lite bättre.

På Länsstyrelsen Värmland har vi tagit fram den här vägledningen. Om din trädgård är en liten täppa på några kvadratmeter eller gigantisk spelar ingen roll. Som ägare till en bit mark kan du göra mycket för vår biologiska mångfald. Du kan börja med att skaffa mer kunskap om vad du kan plantera för att gynna de viktiga pollinatörerna, som är livsviktiga för våra blommor, bär och frukter.

Du behöver också veta vilka växter och djur du ska undvika och bekämpa eller vara försiktig med – sådana som kallas för invasiva främmande arter. De har en negativ påverkan på vår miljö och den biologiska mångfalden.

Vägledningen innehåller både en förteckning över pollinätorsvänliga växter och en del som beskriver invasiva arter. Den ger dig också konkreta tips och råd på vilka insatser du kan göra.

Vill du göra världen lite bättre så häng med och lär dig om våra växter och hur du kan bidra till den biologiska mångfalden. Spara den här broschyren och se vad du kan göra hemma hos dig. Du kan inte göra allt men säkert något.

Pollinatörsvänliga växter

De vanligaste vilda pollinatörerna i Sverige är vildbin, fjärilar och blomflugor. Pollinatörer besöker blommor för att äta eller samla pollen och nektar. Då bidrar de till att blommorna blir pollinerade. Vissa växter är helt beroende av insekter för att pollineras.

Gynna pollinatörerna

Idag är våra vilda pollinatörer hotade eftersom tillgången på blommande växter minskar. Det beror bland annat på byggnationer, jordbruk och skogsbruk. Genom att välja växter med olika blomningstid i din trädgård kan du skapa en lång säsong av pollen och nektar till pollinatörerna. I den här guiden hittar du både odlade och naturligt förekommande växter och deras ungefärliga blomningstid från februari till oktober.

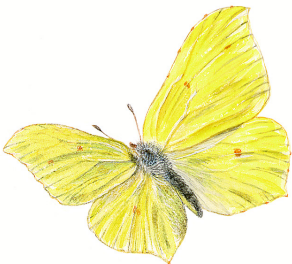
En oklippt gräsmatta är bra

Flera av arterna i listan finns naturligt i gräsmattor men får sällan en chans att växa. Genom att klippa gräsmattan mer sällan får du fram en naturligt blommande gräsmark med pollen och nektar för pollinatörer. En oklippt gräsmatta – helt eller delvis – är ett viktigt bidrag till mångfald och hållbarhet.

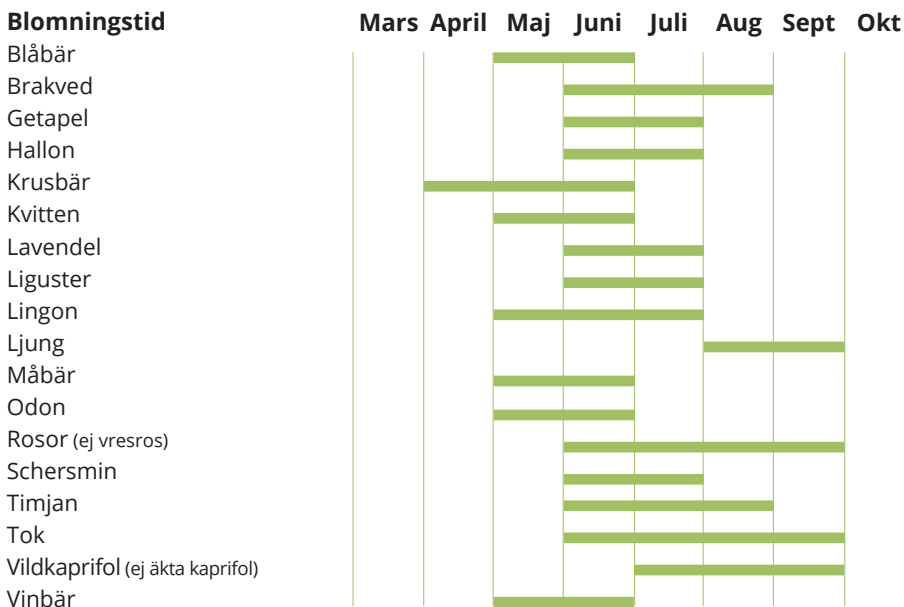
Ett- och tvååriga växter

Blomningstid	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt
Blåklint								
Blå snokört								
Bondböna								
Bovete								
Dill								
Doftklöver								
Dån								
Gurkört								
Humlelusern								
Honungsfacelia								
Jungfrun i det gröna								
Klätt								
Koriander								
Kummin								
Malvor								
Morot								
Ringblomma								
Rosenböna								
Rosenskära								
Rudbeckia								
Rödplister								
Solros								
Sömntuta								
Sötväppling								
Vitsenap								

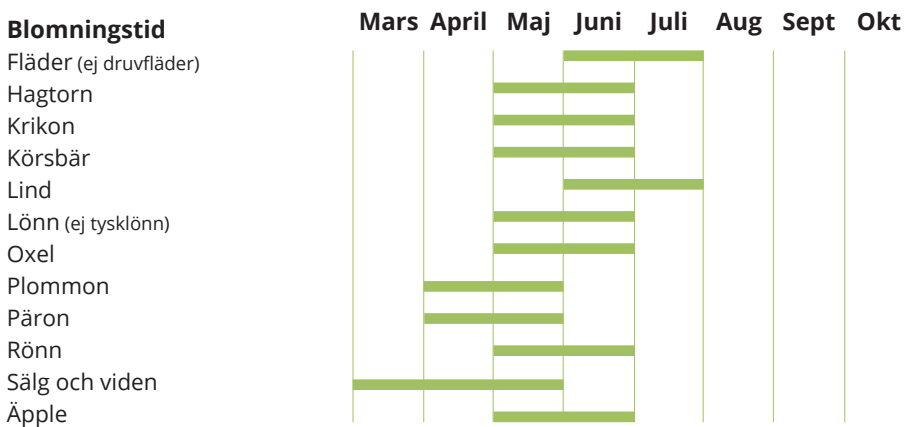
Buskar och ris

Blomningstid

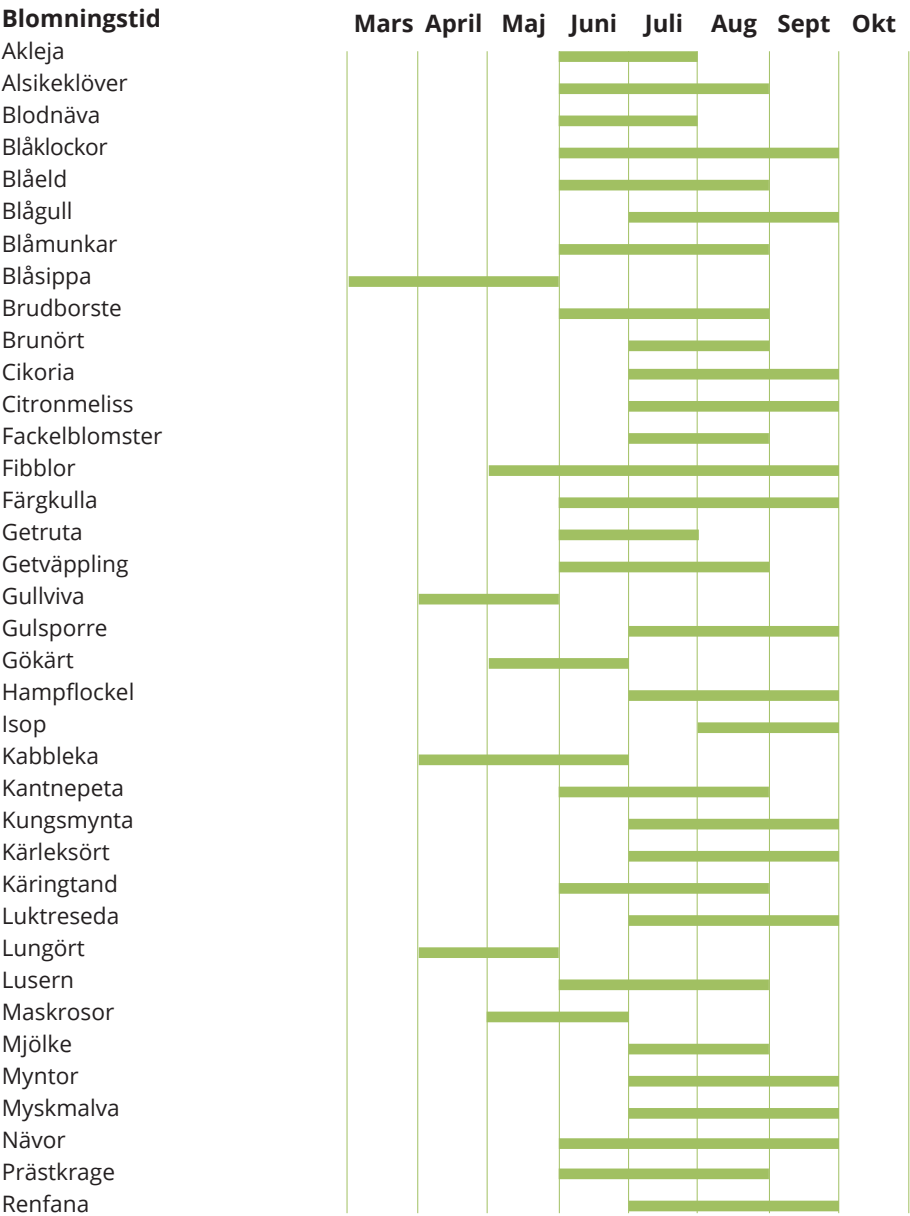

Träd

Blomningstid

Fleråriga växter

Fleråriga växter

Blomningstid

	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt
Röd solhatt								
Rödblära								
Rödclint								
Rödclöver								
Salvia								
Sandvita								
Sparris								
Stjärnflocka								
Stockros								
Strandlysing								
Såpnejlika								
Tjärblomster								
Vallmor								
Vickrar								
Vitklöver								
Vitplister								
Vitsippa								
Väddväxter								
Väddclint								
Ålandsrot								
Älggräs								

Lök- och knölväxter

Blomningstid

	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt
Backlök									
Gräslök									
Ramslök									
Skogslök									
Snödroppe									
Vårlök									

Invasiva främmande arter

Vi människor har under lång tid fört in främmande arter i Sverige. De har berikat våra trädgårdar och parker samt gett oss möjlighet att odla nya grödor. En del främmande arter är snabbväxande, tåliga och sprider sig lätt. De kan ta över i vår natur och konkurrera ut växter och djur som finns naturligt.

Invasiva främmande arter

Främmande arter är djur, växter eller svampar som tagit sig till Sverige med hjälp av människan. Några av dessa främmande arter trivs alltför bra i sin nya miljö. De kan öka kraftigt och påverka den biologiska mångfalden. Sådana arter brukar kallas invasiva främmande arter eller invasiva arter. De kan skada inhemska arter, ekosystem och ha negativa effekter på jord- och skogsbruk. Invasiva främmande arter kan också orsaka ekonomisk skada eller påverka hälsan hos djur och människor negativt.

Invasiva växter sprider sig lätt

Växter som sprider sina frön med vind och vatten är svåra att kontrollera. Kanadensiskt gullris, jättebalsamin och jätteloka är exempel på sådana arter. En del växter, till exempel blomsterlupin, kan bilda en långlivad fröbank, där fröna kan ligga vilande i många år innan de gror. Bärbuskar sprids med hjälp av fåglar som äter bären, oxbär är exempel på detta. Vissa invasiva växter sprider sig vegetativt genom små växt- och rotdelar och har dessutom välutvecklade rotsystem, vilket gör att de är svåra att bli av med. Parkslide är ett exempel på en sådan växt.

Risklista med växter

Om du har invasiva växter eller djur i din trädgård bör du ha dessa under uppsikt, så att de inte sprider sig. Vissa arter omfattas av lagstiftning och är förbjudna att ha i trädgården. Det är ditt ansvar som markägare att bekämpa och kontrollera de arter som är förbjudna. Kontrollera så att de växter du planterar i din trädgård inte är riskklassade eller förbjudna. Bra att även kontrollera innehållet i fröblandningar, så att du inte får med något oönskat.

Förbjudna växter

Som markägare är du skyldig att bekämpa dessa växter.

Jätteloka
Tromsöloka
Jättebalsamin
Gul skunkkalla
Sidenört
Syrenslide
Gudaträd
Smal vattenpest (vattenväxt)
Vattenhyacint (vattenväxt)

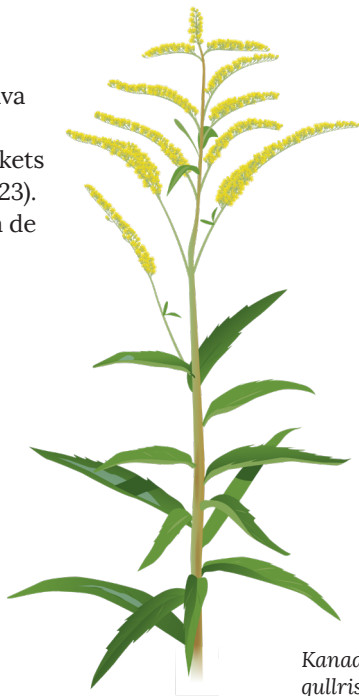

Jättebalsamin

Främmande växter som kan sprida sig

Följande växter har pekats ut som invasiva i hela Sverige. De finns med i Havs- och vattenmyndighetens och Naturvårdsverkets förslag till nationell förteckning (juni 2023). För att undvika ytterligare spridning ska de kontrolleras och bekämpas.

Parkslide
Jätteslide
Hybridslide
Kanadensiskt gullris, höstgullris
Blomsterlupin
Vresros
Spärroxbär
Kaukasiskt fetblad
Sibiriskt fetblad
Sjögull (vattenväxt)
Vattenpest (vattenväxt)

Kanadensiskt gullris

Andra olämpliga växter

Dessa växter behöver du bevaka så att de inte sprider sig obehindrat.

Armeniskt björnbär

Druvfläder

Häckberberis

Häggmispel

Flockoxbär

Häckoxbär

Lingonoxbär

Rosenoxbär

Spaljéoxbär

Parksallad

Skogsklematis

Snöbär

Rönnspirea

Blekspirea

Häckspirea

Klasespirea

Kvastspirea

Torpspirea

Syren

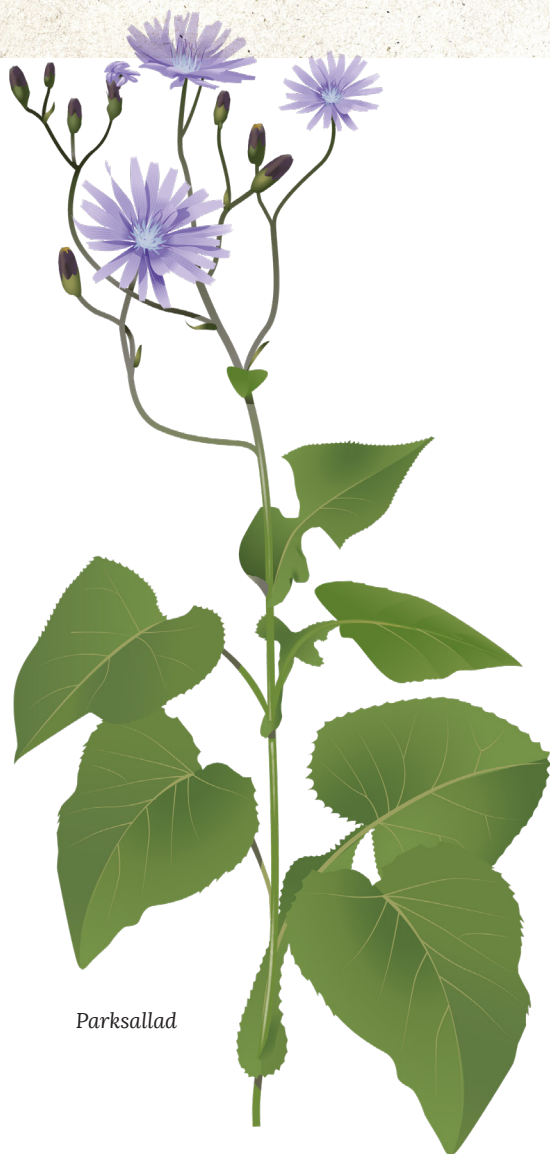
Tysklönn

Rysk kornell

Videkornell

Vintergröna

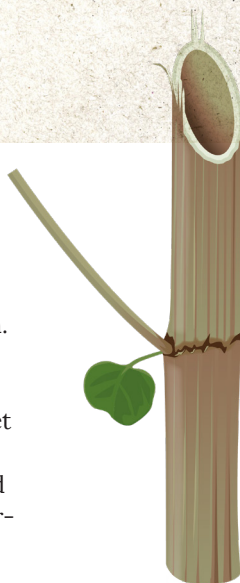
Äkta kaprifol

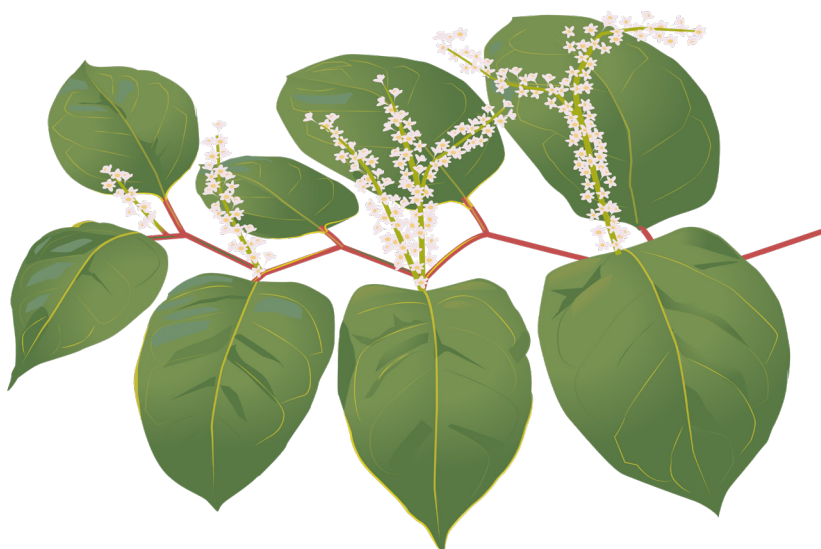
Parksallad

Parkslide

Parkslide är en invasiv främmande art, som är särskilt problematisk. Sannolikheten att du sprider den är större än att du lyckas få bort den. Växten sprider sig med mycket små rötter och växtdelar. Åtgärder kan trigga växten att skjuta sidoskott. Gräv inte och flytta inte på jord där det växer eller har vuxit parkslide. Det är viktigt att läsa på innan du hanterar beståndet. Uppdaterad information om parkslide finns på Naturvårdsverkets webbplats.

Parkslide

Oönskade gäster i din trädgård

Sniglar

Främmande snigelarter har kommit in i landet med jord från importerade växter. Genom att bekämpa dessa tidigt på säsongen, så fort de dyker upp i trädgården, kan du begränsa utbredningen. Om du avlivar dem tidigt minskar deras möjlighet att lägga ägg och sprida sig. Men se upp så att du inte avlivar våra inhemska arter. Det är viktigt att skilja de invasiva sniglarna från våra inhemska arter, som vi ska vara rädda om.

Mördarsnigel

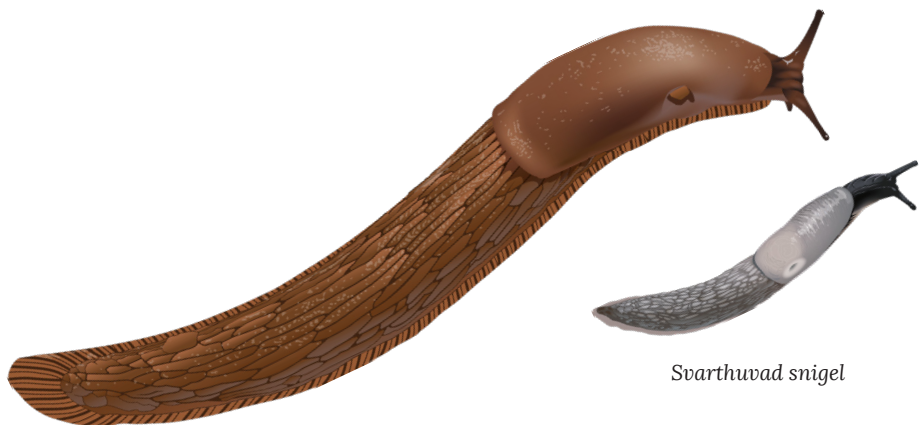
Mördarsnigeln, tidigare kallad spansk skogssnigel, har funnits i landet sedan 1976 och är idag mycket vanlig. Mördarsnigeln äter det mesta och kan orsaka stor skada i våra odlingar.

Svarthuvad snigel

Den svarthuvade snigeln upptäcktes i Sverige 2019 och har nu spridit sig till ett flertal platser i Sverige. Snabba åtgärder behövs för att begränsa spridningen. Avлива snigeln om den dyker upp i din trädgård. Denna snigel är en sensommarart och dyker upp först i mitten av juli. Du känner igen den på det svarta huvudet, den grå kroppen och att andningshålet är placerat på sidan.

Det här kan du tänka på

- Sniglar trivs i komposter, släng inte kompostjord eller kompost i naturen. För att undvika risken för att sprida dessa kan du använda en sluten kompost.
- Om du använder snigelgift dödar du också våra inhemska sniglar och snäckor.
- Plocka upp och avliva de invasiva sniglarna så fort de dyker upp i din trädgård.
- Vid inköp av importerade växter, kontrollera jorden i krukan så att du inte får med dig oönskade snigelägg.

Mördarsnigel

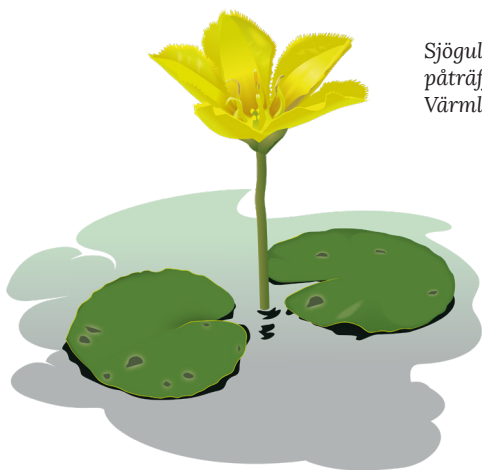
Svarthuvad snigel

Vad har du i din trädgårdsdamm?

Om du har en damm i trädgården – tänk på att välja inhemska växter och djur vid plantering. Det finns vattenlevande växter och djur som är förbjudna att ha där.

Plantera aldrig in växter som vattenpest och sjögull eftersom de är extremt invasiva och kan ställa till problem. Du ska inte heller plantera in fisk- och kräftdjur som inte är tillåtna i Sverige. Två exempel är signalkräfta och solabborre, som är förbjudna inom EU.

Djur och växter som hålls i akvarium får aldrig släppas ut i dammar, sjöar och vattendrag. Du behöver också känna till och hålla utkik efter de invasiva vattenväxterna sjögull och vattenpester som spritt sig från trädgårdsdammarna ut i naturen.

Sjögull har hittills endast påträffats i en sjö i Värmland.

Ingen kan göra allt men alla kan göra något!

Beställ broschyrer

Länsstyrelsen Värmland

E-post: invasiva.frammande.arter.Varmland@lansstyrelsen.se

Utgiven av: Länsstyrelsen Värmland

Bearbetning av en broschyr som tagits fram av Länsstyrelsen Blekinge och Kronoberg.

Illustrationer, invasiva främmande arter i färg: Jakob Robertsson/Typoform.

Publ nr: 2023:12

ISSN 0284-6845

*Gulbukig vattensköldpadda, en art
som är förbjuden att ha i din damm.*

Lär dig mer om pollinatörer och invasiva arter

Pollinering och pollinatörer

Läs mer om pollinering och pollinatörer på Naturvårdverkets webbplats

Läs mer om pollinering och pollinatörer på Länsstyrelsen Värmlands webbplats

Invasiva främmande arter

Läs mer om invasiva främmande arter på Naturvårdverkets webbplats

Läs mer om invasiva främmande arter på Länsstyrelsen Värmlands webbplats

Rapportera observationer

Invasiva arter

Vattenlevande arter

Länsstyrelsen
Värmland